

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

VIIe KAMER

A R R E S T

**nr. 227.304 van 8 mei 2014
in de zaak A. 207.663/VII-38.727.**

In zake :
1. de NV BETOFIN
2. de NV VIBRO-WELFSELS
3. Ursula THIELEMANS-DE BEUKELAER
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Els Desair
kantoor houdend te 2000 Antwerpen
Oudeleeuwenrui 19
bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen :

het VLAAMSE GEWEST, vertegenwoordigd door
de Vlaamse regering
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Bart Staelens
kantoor houdend te 8000 Brugge
Gerard Davidstraat 46, bus 1
bij wie woonplaats wordt gekozen

Tussenkommende partij :
de NV ANTWERPS SPORTPALEIS
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaten Nathalie Jonckheere en An Valckenborgh
kantoor houdend te 2018 Antwerpen
Mechelsesteenweg 64, bus 101
bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van het beroep

1. Het beroep, ingesteld op 11 januari 2013, strekt tot de nietigverklaring van het besluit van de Vlaamse minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur van 5 november 2012 "houdende uitspraak over een aanvraag tot afwijking van artikelen 5.32.2.4bis, § 1; 5.32.3.3, § 6, 1°; 5.32.2.4bis, § 4; 5.32.3.3,

§ 6, 3°; 5.32.3.3, § 1, 3°; 5.32.3.3, § 5, 3°; 4.6.0.2 van titel II van het Vlarem ingediend door NV Antwerps Sportpaleis, Schijnpoortweg 119, 2170 Merksem voor een evenementencomplex gelegen te 2170 Merksem, Schijnpoortweg 101, 109-113, 115-117-119 en 129".

II. Verloop van de rechtspleging

2. De verwerende partij heeft een memorie van antwoord ingediend en de verzoekende partijen hebben een memorie van wederantwoord ingediend.

De tussenkomende partij heeft een verzoekschrift tot tussenkomst ingediend. De tussenkomst is toegestaan bij beschikking van 22 februari 2013. De tussenkomende partij heeft een memorie ingediend.

Auditeur Ronny Vercruyssen heeft een verslag opgesteld.

De verzoekende partijen hebben een verzoek tot voortzetting van het geding en een laatste memorie ingediend. De verwerende partij en de tussenkomende partij hebben een laatste memorie ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 23 januari 2014.

Staatsraad Peter Sourbron heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Kyoto Van Herreweghe, die loco advocaat Els Desair verschijnt voor de verzoekende partijen, advocaat Tine Strubbe, die loco advocaat Bart Staelens verschijnt voor de verwerende partij, en advocaat Nathalie Jonckheere, die verschijnt voor de tussenkomende partij, zijn gehoord.

Auditeur Ronny Vercruyssen heeft een met dit arrest eensluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Feiten

3.1. De tussenkomende partij exploiteert een sport- en evenementencomplex aan de Schijnpoortweg te Merksem.

De basisvergunning voor de inrichting dateert van 10 november 1993. Nadien zijn nog verscheidene milieuvergunningen verleend voor de verandering van de inrichting, onder meer voor de uitbreiding met een "Hospitality center" (besluit van het college van burgemeester en schepenen van de stad Antwerpen van 2 september 2005) en een topsporthal (besluit van de deputatie van de provincie Antwerpen van 1 december 2005, later in beroep bevestigd bij besluit van de Vlaamse minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur van 7 juli 2006).

Met betrekking tot de na te leven exploitatievoorwaarden zijn de volgende beslissingen van belang :

- bij besluit van 26 augustus 1999 heeft de Vlaamse minister van Leefmilieu en Landbouw toelating verleend om af te wijken van een aantal milieuvoorwaarden van het besluit van de Vlaamse regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne (hierna : Vlarem II); de individuele afwijkingen hebben onder meer betrekking op de veiligheidsvoorzieningen en evacuatiemogelijkheden; artikel 3, B, 10, van dit besluit koppelt aan de toegestane afwijkingen de voorwaarde dat het aantal toeschouwers beperkt dient te blijven tot 18.400;
- de deputatie van de provincie Antwerpen heeft bij besluit van 11 mei 2006 de vergunningsvoorwaarden, opgelegd bij voormeld besluit van 1 december 2005,

ambtshalve aangevuld met "mobiliteitsvoorwaarden, zoals bij dit besluit gevoegd" en voorwaarden voor het gebruik van indoor-vuurwerk.

3.2. Op 10 november 2010 dient de tussenkomende partij op grond van artikel 1.2.2.1 van Vlarem II een aanvraag in om te mogen afwijken van een aantal milieuvoorwaarden van Vlarem II. Bij besluit van 25 mei 2011 staat de bevoegde Vlaamse minister de gevraagde afwijking toe voor de resterende termijn van de op dat ogenblik geldende milieuvergunning, meer bepaald tot 10 november 2013. Deze beslissing wordt aangevochten met het annulatieberoep gekend onder A. 201.151/VII-38.170.

3.3. De tussenkomende partij dient op 11 juni 2012 een nieuwe aanvraag in tot afwijking van de artikelen 5.32.2.4bis, §§ 1 en 4, 5.32.3.3, §§ 1, 3°, 5, 3°, en 6, 1° en 3°, en 4.6.0.2 van Vlarem II.

Over deze aanvraag worden voorwaardelijk gunstige adviezen geformuleerd, behalve met betrekking tot de gevraagde skytracers (artikel 4.6.0.2 Vlarem II).

3.4. Met uitzondering van de gevraagde afwijking van artikel 4.6.0.2 van Vlarem II, worden met een besluit van 5 november 2012 alle gevraagde afwijkingen door de bevoegde Vlaamse minister toegestaan. Deze beslissing wordt, wat de geldigheidstermijn betreft, gekoppeld aan de nog te verkrijgen milieuvergunning voor de verdere exploitatie van de inrichting.

Het ministerieel besluit van 5 november 2012 vormt de thans bestreden beslissing. Ze steunt op de volgende motieven :

"Overwegende dat NV Antwerps Sportpaleis een evenementencomplex betreft, bestaande uit het Sportpaleis, de Lotto Arena en het Hospitality Center;

Overwegende dat eind jaren '90 veiligheids- en milieuinvesteringen werden uitgevoerd; dat het Sportpaleis echter niet voldeed aan alle bepalingen van titel II van het VLAREM; dat bij besluit van 26 augustus 1999 een eerste reeks afwijkingen werden toegestaan; dat de exploitant bezig is met een renovatie van

het Sportpaleis; dat men in de zomer van 2011 begonnen is met de renovatie; dat deze renovatie zich voortzette in de zomer van 2012 en ook in de zomer van 2013 zal plaatsvinden; dat er rond het hele gebouw een nieuwe transparante open gevel geplaatst werd waarachter nieuwe buitenevacuatietrappen voorzien werden; dat de wielerpiste (interne brandlast) verdwenen is; dat de mobiele tribunes in aluminium en houten vloerplaten vervangen worden door vaste betonnen tribunes; dat de tribunes op balkonniveau afgebroken werden en vervangen zijn door minder steile tribunes (27° in plaats van 39°); dat de evacuatiewegen herverdeeld en geoptimaliseerd worden; dat de totale evacuatiecapaciteit van het Sportpaleis ongeveer 23.896 equivalenten zal bedragen na de verbouwingswerken; dat in het kader van deze renovatie in 2011 er opnieuw een reeks afwijkingen aangevraagd werden; dat deze afwijkingen bij besluit van 25 mei 2011 bekomen werden;

Overwegende dat de huidige afwijkingsaanvraag gevraagd wordt in het kader van de hernieuwing van de milieuvergunning;

Overwegende dat er afwijking gevraagd wordt van de artikelen 5.32.2.4bis, §1, en 5.32.3.3, §6, 1°, van titel II van het VLAREM welke stellen dat het uitgaan van al de toeschouwers moet kunnen geschieden langs toe- en uitgangswegen; dat deze toe- en uitgangswegen op de openbare weg moeten uitgeven, zonder door andere lokalen, welke bij de instelling horen, of door belendende eigendommen te gaan; dat deze afwijking gevraagd wordt voor het Sportpaleis;

Overwegende dat het Sportpaleis ingedeeld kan worden in 4 niveaus:

- een niveau -1 (pas -2.18m - middenplein): 6.401 personen staand middenplein - 2.456 personen bij zittend middenplein;
- een niveau 0 (pas +0.00m): 4.360 personen;
- een niveau +1 (pas +4.97m en +5.97m): 6.471 personen;
- een niveau +2 (pas +12.09m - balkon): 6.040 personen;

dat deze afwijking gevraagd wordt voor de 4 niveaus;

Overwegende dat voor de 4 niveaus er reeds in het verleden een afwijking bekomen werd voor de artikelen 5.32.2.4bis, §1, en 5.32.3.3, §6, 1°, van titel II van het VLAREM met het afwijkingsbesluit van 26 augustus 1999 voor de niveaus +1 en +2 en met het afwijkingsbesluit van 25 mei 2011 voor niveaus 0 en -1;

Overwegende dat de evacuatie via de belendende ruimten verloopt; dat hiervoor de concertzaal brandtechnisch afgeschermd moet worden als compartiment van de foyers; dat er hierdoor een ander lokaal gecreëerd wordt;

Overwegende dat het merendeel van de evacuatie op de niveaus +1 en +2 conform titel II van het VLAREM gebeurt, namelijk rechtstreeks naar de buitentrappen dan wel via de trappenhuisen in het gebouw die uitmonden op de openbare weg; dat er 384 personen van de 6.040 personen op niveau +2 en 384 personen van de 6.471 personen op niveau +1 via de foyer moeten evacueren; dat vanaf de foyer de personen gebruik maken van het trappenhuis om op de openbare weg te komen;

Overwegende dat voor het niveau -1 (6.401 personen) voorzien is dat circa 3.600 bezoekers rechtstreeks naar de openbare weg kunnen vluchten via de dalende evacuatie-tunnel aan de kant Antwerpen; dat het andere deel van de bezoekers (circa 2.801 bezoekers) van niveau -1 dient te evacueren via niveau 0

via de foyers; dat voor niveau 0 (4.360 personen) de evacuatie via de belendende ruimten gebeurt; dat dus voor niveaus 0 en -1 circa 7.161 bezoekers bij evacuatie via de belendende ruimten moeten gaan;

Overwegende dat er door de exploitant gesteld wordt dat voor de evacuatie van de personen op niveau -1 en niveau 0 voldoende evacuatiemogelijkheden zijn voor de som van deze twee groepen mensen;

Overwegende dat de evacuatie vanuit de belendende tussenruimtes zo goed als rechtdoor verloopt, dus zonder enig beletsel tussen het binnenkomen van de belendende tussenruimte en de deuren die uitgeven op de openbare weg;

Overwegende dat de belendende ruimten waardoor de vluchtwegen lopen geen aparte functie hebben, ze maken deel uit van het Sportpaleis; dat er geen bijkomende personen in deze ruimten zijn die de evacuatie zouden verstoren;

Overwegende dat er een rook- en warmteafvoerinstallatie voorzien wordt waarvan de sturing zal gebeuren door een branddetectie-installatie;

Overwegende dat de brandweer in haar advies van 11 maart 2011 stelt dat de brandweer de foyers beschouwd als conforme evacuatiewegen waarover geëvacueerd mag worden mits het toepassen van de volgende maatregelen:

- de zaal wordt brandwerend gescheiden van de evacuatiewegen en de foyers;
- de foyers moeten voorzien zijn van een rook- en warmteafvoerinstallatie en moeten gedeeltelijk (de vaste stands) gesprinklerd worden;
- in de foyers moeten in de kortste vluchtrichting vrije doorgangen gerealiseerd worden, minstens gelijk aan de werkelijke vereiste nuttige breedte met een minimum van 0,80 m, waarbinnen zich geen obstakels mogen bevinden; het aantal mobiele stands wordt tot een minimum beperkt waarbij deze zo worden opgesteld dat de doorgangen niet belemmerd worden, noch de nuttige breedte van de uitgangen en wegen die er naartoe leiden wordt verminderd;

Overwegende dat de laatste voorwaarde van de brandweer meer gespecificeerd moet worden inzake de breedte van de vrije doorgangen; dat het aangewezen is om de evacuatiewegen die door de foyers lopen aan te duiden in de vloerbekleding; dat het ook aangewezen is dat deze markeringen op de vloerbekleding in het donker oplichten (fosforiserend); dat de laatste voorwaarde van de brandweer bijgevolg als volgt wordt verduidelijkt:

'in de foyers moeten in de kortste vluchtrichting vrije doorgangen gerealiseerd worden, minstens gelijk aan de breedte van de uitgangen (met een minimumbreedte van 80 cm); deze doorgangen moeten duidelijk aangeduid worden op de vloerbekleding; deze markeringen op de vloerbekleding zijn fosforiserend (lichten op in het donker); binnen deze doorgangen mogen zich geen obstakels bevinden; het aantal mobiele stands wordt tot een minimum beperkt waarbij deze zo worden opgesteld dat de doorgangen niet belemmerd worden, noch de nuttige breedte van de uitgangen en wegen die er naartoe leiden wordt verminderd';

Overwegende dat een erkend VR-deskundige in zijn advies omtrent het Sportpaleis van 18 maart 2011 stelt dat er gunstig advies verleend kan worden voor de evacuatie via de foyers op voorwaarde dat de materialen die voor de bekleding van de wanden gebruikt worden, voldoen aan de vereisten voor evacuatiewegen zoals omschreven in bijlage 5 van het KB van 7 juli 1994; dat

er bovendien bij de inrichting van de foyers meubilair met een groot maximaal warmtevermogen vermeden moet worden; dat om snelle uitbreiding van brand te voorkomen er gekozen moet worden voor zetels met vlamvertragende bekleding; dat volgende materialen steeds verboden zijn in de foyers:

- opslag van goederen of meubilair;
- droge planten;
- naaldbomen en eucalyptusbomen;
- tuinmeubelen in riet, polyvinylchloride of polyethyleen;
- isolatiemateriaal in geëxpandeerde kunststof;
- televisietoestellen met kast in niet vlamvertragende kunststof;

dat er ook gesteld wordt dat vuilnisbakken voor de voorbijgangers op regelmatige tijdstippen, minimum dagelijks, geledigd worden zodat de hoeveelheid afval in de foyers beperkt blijft; dat in de foyers geen kapstokken voorzien mogen worden en dat een vestiaire voorzien moet worden in een afzonderlijk compartiment;

Overwegende dat deze afwijking kan worden toegestaan mits de bovenstaande maatregelen van de erkend deskundige en de voorwaarden van de brandweer worden opgelegd als voorwaarden;

Overwegende dat er afwijking gevraagd wordt van artikelen 5.32.2.4bis, §4, en 5.32.3.3, §6, 3° van titel II van het VLAREM; dat deze artikelen stellen dat de breedte van de gangen, deuren en trappen in verhouding moet staan tot het aantal plaatsen waarvoor ze dienstig zijn; dat de breedte van de gangen, deuren en trappen niet minder dan 80 cm mag bedragen; dat voor gangen en deuren de breedte gelijk moet zijn, in centimeters, aan het aantal plaatsen; dat de breedte van dalende trappen naar de uitgangen gelijk moet zijn aan het aantal plaatsen vermenigvuldigd met 1,25 en dat de breedte van stijgende trappen naar de uitgang vermenigvuldigd moet worden met 2; dat deze afwijking gevraagd wordt voor de evacuatie van het middenplein (niveau - 1);

Overwegende dat het middenplein gelegen is op 2,18 meter onder het maaiveld; dat met de huidige verbouwingen van het Sportpaleis de vluchtwegen gewijzigd worden; dat er voor het middenplein 7 vluchtwegen voorzien worden waarvan 1 dalend en 6 stijgend; dat voor de dalende evacuatiweg de breedte vermenigvuldigd moet worden met een factor 1,25 en de 6 stijgende evacuatiweg vermenigvuldigd moet worden met een factor 2, conform titel II van het VLAREM; dat er gevraagd wordt om een factor 1 toe te passen op deze evacuatiweg;

Overwegende dat er in 1996 een tunnel werd aangelegd ter evacuatie van een deel van de bezoekers op het middenplein naar de buitenlucht; dat er een hellend vlak met een helling van 15,8% over een lengte van 9,90 m in dalende richting is dat naar de tunnel leidt; dat langs de tunnel 3.600 personen geëvacueerd moeten worden (in de huidige situatie voor 4.000 personen); dat halverwege de tunnel branddeuren (20, elk 1,80 m breed) werden geplaatst; dat er zich op 17 m vanaf de branddeuren stijgende trappen bevinden naar het maaiveld; dat men voor het hellend vlak en de stijgende trappen een factor 1 wil toepassen;

Overwegende dat vanaf de branddeuren de tunnel een brandvrije bufferzone heeft met een vloeroppervlakte van ongeveer 775 m²; dat 140 m²

van deze bufferzone alsook de stijgende trappen zich bevinden in de open lucht; dat de tunnel eindigt in buitenlucht;

Overwegende dat er in het afwijkingsbesluit van 26 augustus 1999 gesteld werd dat men akkoord kan gaan met een factor 1 onder de voorwaarde dat vanaf de branddeuren de tunnel ter evacuatie van het middenplein in beton uitgevoerd is; dat de brandveilige zone tussen de branddeuren en de stijgende trappen minstens gelijk moet zijn aan de helft van de oppervlakte van het middenplein; dat de tunnel in de buitenlucht moet eindigen; dat het aangewezen is dat deze voorwaarde opnieuw opgenomen moet worden; dat de exploitant evenwel stelt dat men de voorwaarde moet specificeren gezien de helft van de oppervlakte van het middenplein voor interpretatie vatbaar is; dat er voorgesteld wordt om er het volgende van te maken: 'helft van de oppervlakte van het voor het publiek beschikbare gedeelte van het middenplein'; dat hiermee akkoord gegaan kan worden;

Overwegende dat deze afwijking ook gevraagd wordt voor de 6 stijgende evacuatiewegen van het middenplein;

Overwegende dat in het afwijkingsbesluit van 25 mei 2011 naar aanleiding van de verbouwingen in het Sportpaleis toegestaan werd dat de hellingsgraad van de evacuatiewegen maximaal 16% mag bedragen;

Overwegende dat de brandweer op 11 maart 2011 hierover een gunstig advies heeft verleend gezien er verschillende evacuatiesimulaties conform gestandaardiseerde normen voorgelegd werden waaruit blijkt dat de te hanteren reductiefactoren gerelativeerd kunnen worden in het kader van de algehele evacuatieflux- en tijd;

Overwegende dat de erkend VR-deskundige in zijn advies van 18 maart 2011 stelt dat de hellingen met een stijgingspercentage van 16% niet aanzien worden als trappen en bijgevolg in de berekening van de vereiste nuttige breedte van de evacuatiewegen volgens artikel 5.32.3.3 van titel II van het VLAREM berekend mogen worden met een reductiefactor gelijk aan 1;

Overwegende dat een stijgende en dalende evacuatie niet evenwaardig is aan horizontale evacuatie; dat de bedoeling van artikel 5.32.3.3 van titel II van het VLAREM is om een onderscheid te maken tussen een horizontale, stijgende of dalende evacuatie; dat bijgevolg artikel 5.32.3.3 van titel II van het VLAREM wel degelijk van toepassing is;

Overwegende dat naar aanleiding van het ARAB-afwijkingsbesluit van 16 februari 2012 er een wijziging aan de plannen gebeurde en de stijpercentages van hellingen veranderd werden, namelijk de volgende:

- H1 (podium kant Antwerpen): 13%;
- H2 (podium kant Merksem): 11,5%;
- H3 (brede helling kant Merksem): 15%;
- H4 (voorkant kant Merksem): 15%;
- H5 (centrale helling): 10%;
- H6 (voorkant kant Antwerpen): 15%;

dat dit dus gunstigere stijpercentages zijn dan deze toegestaan in het afwijkingsbesluit van 25 mei 2011, namelijk maximaal 16%;

Overwegende dat er een aantal simulaties gemaakt werden van de evacuatie van het middenplein met het computerprogramma STEPS; dat de STEPS-software een model is waarmee er een simulatie van de

evacuatiebeweging gegenereerd kan worden; dat in dit programma met de waarden volgens National Fire Protection Association 130 (NFPA) 2007 Edition (Standard for Fixed Guideway Transit and Passenger Rail Systems) wordt gerekend voor wat betreft de vluchtsnelheid; dat het programma STEPS ook rekening houdt met verscheidene andere elementen zoals paniek, onvoorspelbaarheid van mensen en ook kuddegedrag, al dan niet deuren in de evacuatiweg, volwassenen/jongeren/...;

Overwegende dat volgende simulaties werden uitgevoerd:

- evacuatietid toestand vóór de verbouwingen van niveau -1 naar niveau 0 (tot aan de buitendeuren ter hoogte van de voorgevel) met circa 5.200 personen aanwezig op het middenplein: ongeveer 4 minuten 12 seconden;
- evacuatietid met 10%-hellingen van niveau -1 naar niveau 0 (tot aan de buitendeuren ter hoogte van de voorgevel) met circa 6.490 personen aanwezig op het middenplein: 3 minuten 12 seconden;
- evacuatietid combinatie 10% - 11,5% - 13% -15%-hellingen van niveau -1 naar niveau 0 (tot aan de buitendeuren ter hoogte van de voorgevel) met circa 6.490 personen aanwezig op het middenplein (dit is de maximale situatie, waarbij de totale toelaatbare capaciteit op het middenplein wordt benut en alle hellende vlakken voor evacuatie bereikbaar zijn en in rekening worden gebracht): ongeveer 3 minuten 20 seconden;

Overwegende dat hieruit blijkt dat de toestand in de nieuwe situatie (3 minuten 20 seconden) beter is dan de situatie vóór de verbouwingen (4 minuten 12 seconden), ook al stijgt het aantal personen van circa 5.200 naar circa 6.490; dat met hellingen van 10% de evacuatietid evenwel nog kleiner zou zijn, namelijk 3 minuten 12 seconden; dat in het ARAB-afwijdingsbesluit van 16 februari 2012 gesteld wordt dat dit een vertraging is van 4,17% (3 minuten 12 seconden/ 3 minuten 20 seconden); dat er bijgevolg een reductiefactor van 4,17% op hellingen die groter dan of gelijk aan 15% toegepast moet worden ofwel door een vermindering van het totaal aantal toegelaten bezoekers (6.488) ofwel door een vermeerdering van het aantal vluchtcentimeters voor evacuatie van het middenplein dan wel een combinatie van de 2; dat er gekozen is voor een combinatie, namelijk 33,6% in een vermindering van het aantal toegelaten bezoekers (-87 personen tot 6.401) en 66,4% in een vermeerdering van het aantal vluchtcentimeters (+180 cm); dat de 6 hellingen de volgende breedtes zullen hebben:

- H1 (podium kant Antwerpen): 528 cm (effectief benut: 525 cm);
- H2 (podium kant Merksem): 254 cm (effectief benut: 250 cm);
- H3 (brede helling kant Merksem): 1.004 cm (effectief benut: 1.000 cm);
- H4 (voorkant kant Merksem): 404 cm (effectief benut: 380 cm);
- H5 (centrale helling): 400 cm (effectief benut: 400 cm);
- H6 (voorkant kant Antwerpen): 562 cm (effectief benut: 514 cm);

Overwegende dat op het middenplein maximum 6.401 personen aanwezig mogen zijn; dat het aantal vluchtcentimeters indien men met een factor 1 rekent, gelijk moet zijn aan het aantal plaatsen; dat men bijgevolg 64,01 m (6.401 cm) aan uitgangen nodig heeft; dat 3.600 personen vluchten via de dalende evacuatiweg naar de tunnel; dat er bijgevolg nog 2.801 personen geëvacueerd

moeten worden via de 6 hellende evacuatiewegen; dat de som van de effectief benutte breedte van deze 6 hellende evacuatiewegen 3.069 cm (30,69 m) bedraagt; dat er bijgevolg een overschot is aan vluchtcentimeters;

Overwegende dat naast de kleinere hellingspercentages van de 6 evacuatiewegen de verbreding van de wegen en de vermindering van het aantal toegelaten personen met 87, een bijkomende verbetering is ten opzichte van het voorgestelde concept bij de afwijkingsaanvraag in 2011;

Overwegende dat de evacuatiestroom vanaf het middenplein in rechte lijn naar buiten, de kortste weg volgend, gebeurt;

Overwegende dat de evacuatiehellingen zullen worden uitgevoerd in beton met antislip afwerking;

Overwegende dat de niveaus 0 en -1 gelijktijdig geëvacueerd moeten worden; dat de vluchtcapaciteit van niveau 0 de som is van de niveaus -1 en 0;

Overwegende dat de totale vluchtcapaciteit 23.896 personen bedraagt; dat bij een staand middenplein evenwel 23.272 personen aanwezig kunnen zijn en bij een zittend middenplein 19.327 personen;

Overwegende dat er een rook- en warmteafvoerinstallatie voorzien wordt waarvan de sturing zal gebeuren door een branddetectie-installatie;

Overwegende dat uit het bovenstaande geconcludeerd kan worden dat de afwijking kan worden toegestaan voor de evacuatiewegen van het middenplein, mits er volgende voorwaarden worden uitgevoerd:

- er zijn minstens 7 evacuatiewegen aanwezig voor de evacuatie van het middenplein;
- de hellingen van de 6 stijgende evacuatiewegen hebben de volgende maximale stijgpercentages en minimale breedtes (effectief benut):
 - H1 (podium kant Antwerpen): 13% - 525 cm;
 - H2 (podium kant Merksem): 11,5% - 250 cm;
 - H3 (brede helling kant Merksem): 15% - 1.000 cm;
 - H4 (voorkant kant Merksem): 15% - 380 cm;
 - H5 (centrale helling): 10% - 400 cm;
 - H6 (voorkant kant Antwerpen): 15% - 514 cm;
- de helling van de dalende evacuatiweg (naar de tunnel) heeft een maximaal hellingspercentage van 15,8%;
- vanaf de branddeuren is de tunnel ter evacuatie van het middenplein in beton uitgevoerd;
- de brandveilige zone tussen de branddeuren en de stijgende trappen is minstens gelijk aan de helft van de oppervlakte van het voor het publiek beschikbare gedeelte van het middenplein;
- de vluchtcapaciteit van niveau 0 is de som van niveaus -1 en 0;
- de totale vluchtcapaciteit is groter dan het aantal aanwezige personen;
- de evacuatie verloopt rechtdoor;
- de hellingen worden uitgevoerd in beton met antislipafwerking;
- er wordt een rook- en warmteafvoerinstallatie met sturing via een branddetectie-installatie voorzien;

Overwegende dat volgens artikel 5.32.3.3, §1, 3°, van titel II van het VLAREM de breedte van de doorgangen tussen de rijen zitplaatsen nergens minder dan 45 cm mag bedragen of 40 cm indien de zitplaatsen geplaatst zijn op

treden van ten minste 15 cm hoogte; dat deze afwijking gevraagd wordt voor het Sportpaleis en de Lotto Arena;

Overwegende dat de rijen zitplaatsen op de nieuwe tribunes en het vernieuwde balkon door de verbouwingen in het Sportpaleis een diepte hebben van 80 cm; dat er vaste zitkuipjes gemonteerd zullen worden met een diepte van 44 cm zodat men een doorgangruimte van 36 cm bekomt;

Overwegende dat de rijen zitplaatsen in de hele Lotto Arena (4.760 zitplaatsen) eveneens een diepte hebben van 80 cm waarop vaste zitkuipjes gemonteerd zijn met een diepte van 44 cm, zodat men ook hier een doorgangruimte heeft van 36 cm;

Overwegende dat aangehaald wordt dat er een gelijkenis is tussen het Sportpaleis en de Lotto Arena met openluchtinrichtingen, waar minder strenge eisen gelden; dat in voetbalstadions de afstand tussen 2 rijen zitjes minstens 70 cm moet bedragen, minstens 30 cm daarvan moet zich bevinden tussen de zitjes; dat in het Sportpaleis en in de Lotto Arena 80 cm voorzien wordt met 36 cm tussen de zitjes;

Overwegende dat de exploitant vaste kuipen in plaats van klapstoelen voorziet in het Sportpaleis en dat deze reeds aanwezig zijn in de Lotto Arena; dat de exploitant voor kuipstoelen in plaats van klapstoelen kiest omdat:

- een kuipstoel een ergonomisch veel hoger zitcomfort levert;
- een kuipstoel veiliger is aangezien er geen losse of beweegbare elementen aan zitten;
- klapstoelen hebben op termijn vaak de neiging om niet (geheel) dicht te klappen;
- niet dichtgeklapte stoelen versmallen de breedte van de doorgang tussen de rijen en maakt deze doorgang onregelmatig;
- het feit dat klapstoelen bestaan uit diverse onderdelen maakt dat ze ook gemakkelijker te 'demonteren' zijn, waardoor onderdelen als projectielen kunnen gebruikt worden; kuipstoelen zijn in één stuk gegoten en zijn chemisch verankerd en bijgevolg gegarandeerd vandalismevrij;

Overwegende dat het Sportpaleis in het dak beschikt over rookluiken met een oppervlakte van bijna 60 m², wat bij openstelling (automatisch bij brandalarm, het wegvallen van stroom,...) een aanzienlijke 'openluchtsituatie' creëert; dat de Lotto Arena beschikt over 4 rook- en warmteafvoer-ventilatoren in het dak en enkele in de gevel; dat hier dus mechanisch geventileerd wordt, wat resulteert in relatief kleine openingen in de gevel en het dak waar tegen hoge snelheid lucht doorgaat; dat een deel van de gelijkvloerse buitendeuren automatisch open gaan om daar verse lucht binnen te krijgen;

Overwegende dat er in het Sportpaleis een rook- en warmteafvoerinstallatie voorzien is waarvan de sturing zal gebeuren door een branddetectie-installatie conform NBN-S-21-100; dat in de Lotto Arena de rook- en warmteafvoerinstallatie reeds uitgewerkt en ter beschikking is;

Overwegende dat de kuipstoelen die in het Sportpaleis geplaatst worden en de kuipstoelen van de Lotto Arena een brandattest M2 (low flammability) hebben;

Overwegende dat de brandlast van het Sportpaleis verlaagd wordt door de verwijdering van de houten wielerspiste alsook van de aluminium tribunes met houten vloerplaten, die worden vervangen door betonnen constructies;

Overwegende dat de weg van de tribunes naar de dichtstbijzijnde uitgang of brandcompartiment tot een minimum is beperkt door de nieuwe evacuatiewegen;

Overwegende dat een simulatie werd gemaakt van de evacuatie voor het Sportpaleis in het STEPS-programma; dat er een simulatie werd gemaakt met een doorgangsbreedte tussen de stoelen van 40 cm (voorgeschreven norm) alsook een simulatie met een doorgangsbreedte tussen de stoelen van 35 cm (1 cm minder dan de gevraagde afwijking); dat het programma hiervoor een horizontale verplaatsingssnelheid geeft van respectievelijk 1,8 personen per seconde en 1,575 personen per seconde; dat uit de simulatie kan afgeleid worden dat er in de finale evacuatie tijd geen verschil is tussen beide simulaties gezien immers blijkt dat de beperkende factor de verplaatsing van de tribunegang naar de evacuatieomgeving is;

Overwegende dat de brandweer in haar advies van 11 maart 2011 stelt geen oordeel te kunnen vellen gezien deze maatregelen nergens aangehaald worden in brandtechnische normen;

Overwegende dat de erkend VR-deskundige in zijn advies van 18 maart 2011 een gunstig advies heeft verleend voor de breedte van de doorgang tussen de rijen in het Sportpaleis; dat de Amerikaanse norm NFPA 101 'Life Safety Code' voor zalen die beschermd worden door een systeem voor rookbeheersing een minimumbreedte tussen de zetels van 305 mm (30,5 cm) oplegt; dat voor zalen met een totaal aantal zitplaatsen tussen 19.000 en 22.000 het aantal zitplaatsen op een rij met evacuatie aan beide zijden of aan één zijde dan beperkt wordt tot respectievelijk 20 en 10; dat er gesteld wordt dat hieraan voldaan is;

Overwegende dat de erkend VR-deskundige in zijn advies van 30 augustus 2012 gunstig advies heeft verleend voor de breedte van de doorgang tussen de rijen in de Lotto Arena; dat er gesteld wordt dat de Amerikaanse norm NFPA 101 'Life Safety Code' voor zalen die beschermd worden door een systeem voor rookbeheersing een minimumbreedte tussen de zetels van 305 mm (30,5 cm) voorziet; dat voor zalen met een totaal aantal zitplaatsen tussen 4.000 en 7.000 het aantal zitplaatsen op een rij met evacuatie aan beide zijden of aan één zijde beperkt moet worden tot 15 en 7; dat het aantal zitplaatsen per rij ook hoger mag zijn maar dat de breedte tussen de zitjes per bijkomende zitplaats dan moet verhogen met 7,6 mm; dat in de Lotto Arena er maximum 20 zitplaatsen op een rij met evacuatie aan beide zijden en maximum 10 zitplaatsen op een rij met evacuatie aan één zijde aanwezig zijn; dat de minimum vereiste afstand tussen de rijen 343 mm ($305 \text{ mm} + (5 \times 7,6 \text{ mm})$) bedraagt; dat hieraan voldaan is (36 cm);

Overwegende dat deze afwijking kan worden toegestaan mits de volgende voorwaarden:

- de doorgangen tussen de rijen zitplaatsen op de nieuwe tribunes en het vernieuwde balkon van het Sportpaleis en de tribunes van de Lotto Arena bedragen minimaal 36 cm;
- de kuipstoelen van het Sportpaleis en de Lotto Arena hebben een brandattest van M2 (low flammability);

- het Sportpaleis en de Lotto Arena hebben een rook- en warmteafvoerinstallatie met een sturing van een branddetectiesysteem;

Overwegende dat aan de exploitant gevraagd werd om advies in te winnen omtrent het cumulatieve effect van de verschillende afwijkingen in het Sportpaleis en of er bijkomende maatregelen genomen moeten worden; dat in zijn advies van 9 oktober 2012 de erkend deskundige stelt dat er geen bijkomende maatregelen nodig zijn;

Overwegende dat artikel 5.32.3.3, §5, 3°, van titel II van het VLAREM stelt dat de trappen volle stootborden moeten hebben; dat elke trede minstens 30 cm breed en hoogstens 17 cm hoog moet zijn en geen trede meer dan 5 cm buiten haar stootbord mag uitsteken; dat deze afwijking gevraagd wordt voor de nieuwe buitentrappen ter evacuatie van het Sportpaleis;

Overwegende dat in de aanvraag gesteld wordt dat de buitentrappen geen volle stootborden hebben, 27 cm diep, waarvan 3 cm oversteek, (aanrede) en 18 cm hoog (optrede) zijn; dat de trappen een hellingshoek van 37° hebben;

Overwegende dat de exploitant stelt dat alleen met deze indeling van de trap het mogelijk is te 'landen' binnen de perceelsgrenzen;

Overwegende dat de buitentrappen alleen gebruikt zullen worden in geval van noodzakelijke evacuatie; dat het hier gaat om een dalende evacuatie in openlucht; dat bijgevolg stootborden hier geen nut hebben;

Overwegende dat de brandweer op 11 maart 2011 een gunstig advies heeft verleend onder voorwaarde dat de trappen voldoen aan artikel 4.2.3.1 van het KB van 7 juli 1994, in het bijzonder voor wat betreft de maximale hellingshoek van 37°;

Overwegende dat artikel 4.2.3.1 van het KB van 7 juli 1994, bijlage 3 tot vaststelling van de basisnormen de volgende constructiebepalingen voor trappen bepaalt:

1. evenals de overlopen hebben zij een stabiliteit bij brand van 1/2 h of dezelfde opvatting van constructie als een betonplaat met Rf 1/2 h;
2. zij zijn aan beide zijden uitgerust met leuningen; voor de trappen met een nuttige breedte, kleiner dan 1,20 m, is één leuning voldoende, voor zover er geen gevaar is voor het vallen;
3. de aanrede van de treden is in elk punt ten minste 0,20 m;
4. de optrede van de treden mag niet meer dan 18 cm bedragen;
5. hun helling mag niet meer dan 75% bedragen (maximale hellingshoek 37°);
6. zij zijn van het 'rechte' type; 'wenteltrappen' worden toegestaan zo ze verdreven treden hebben en zo hun treden, naast de hiervoor vermelde vereisten, met uitzondering van voornoemd punt 3, ten minste 24 cm aanrede hebben op de looplijn;

Overwegende dat de erkend VR-deskundige in zijn advies van 18 maart 2011 stelt dat de vluchttrappen goed beloopbaar moeten zijn; dat daarom de erkend VR-deskundige adviseert dat de trappen in overeenstemming met de trapformule moeten zijn; dat deze trapformule zegt dat de som van 2 maal de optrede en de aanrede binnen de stapmodulus gelegen moet zijn; dat de stapmodulus, de gemiddelde staplengte, 57 tot 63 cm bedraagt; dat voor trappen met een optrede van 18 cm de aanrede gelegen moet zijn tussen 21 en 27 cm;

Overwegende dat de afwijking verleend kan worden onder volgende voorwaarden:

- de buitentrappen worden alleen gebruikt voor een eventuele evacuatie;
- de buitentrappen hebben een hellingshoek van maximaal 37°;
- de buitentrappen hebben een aantrede van 27 cm diepte met een oversteek van 3 cm en een optrede van 18 cm hoogte;

Overwegende dat er afwijking wordt gevraagd van artikel 4.6.0.2 van titel II van het VLAREM, dat stelt dat het gebruik en de intensiteit van lichtbronnen in open lucht beperkt moeten zijn tot de noodwendigheden inzake uitbating en veiligheid en dat de verlichting dermate geconcipieerd is dat niet-functionele lichtoverdracht naar de omgeving maximaal wordt beperkt;

Overwegende dat het Sportpaleis afwijking vraagt van dit artikel voor het gebruik van skytracers; dat de skytracers 3 keer per jaar en dit gedurende 4-5 uur per avond gebruikt zouden worden;

Overwegende dat skytracers felle lichtbundels zijn die omhoog schijnen, veelal om de aandacht te trekken;

Overwegende dat de exploitant aanhaalt dat de skytracers een rol vervullen in de noodwendigheid van de uitbating gezien de skytracers nodig zijn om concurrentieel te blijven aan de wereldtop omdat het Sportpaleis behoort tot de top 3 van populairste concertarena's ter wereld; dat de top 3 van de populairste concertarena's ter wereld bepaald werd op basis van het aantal tickets dat er verkocht werden; dat evenwel moet worden gesteld dat het niet noodzakelijk is om hiervoor een skytracer te plaatsen;

Overwegende dat de exploitant aanhaalt dat de skytracers een rol vervullen in de noodwendigheid van de veiligheid omdat het gebruik van skytracers er voor zorgt dat er veel minder agressie is tussen feestvierders en zorgt voor een aangename en gemoedelijke sfeer; dat er echter niets op wijst dat de aanwezigheid van een skytracer zorgt voor minder agressie; dat er ook gesteld wordt dat het de verkeersveiligheid ten goede zal komen door het plaatsen van een skytracer gezien feestvierders gemakkelijker de weg naar het sportpaleis vinden; dat het kijken naar het zoeklicht eerder een negatief effect kan veroorzaken op de verkeersveiligheid gezien de bestuurders afgeleid zijn van de rijweg; dat het Sportpaleis een dusdanig bekende plaats is, dat iedereen wel weet liggen zonder skytracers;

Overwegende dat het artikel 4.6.0.2 van titel II van het VLAREM naast de noodwendigheid ook stelt dat de verlichting dermate geconcipieerd is dat niet-functionele lichtoverdracht naar de omgeving maximaal wordt beperkt; dat 'functioneel' moet worden begrepen in de zin dat zonder het gebruik van de verlichting in open lucht de uitbating van de inrichting niet mogelijk is, of de veiligheid van personen in het gedrang zou komen; dat de term 'veiligheid' in deze context verwijst naar de bescherming van de integriteit van personen, en niet naar de beveiliging tegen inbraak; dat het verlichten van de wijde omgeving met de bedoeling de aandacht te trekken, in deze optiek in elk geval als 'niet-functioneel' te beschouwen is;

Overwegende dat klemtoonverlichting volgens de definities van artikel 1.1.2 van titel II van het VLAREM wordt omschreven als: 'verlichting bedoeld om de aandacht te trekken of om het verlichte onderwerp te accentueren'; dat

skytracers vallen onder klemtoonverlichting gezien ze gebruikt worden om de aandacht te trekken; dat artikel 4.6.0.3 van titel II van het VLAREM stelt dat klemtoonverlichting uitsluitend gericht mag zijn op de inrichting of onderdelen ervan; dat skytracers de omgeving verlichten en dus niet de onderdelen van de inrichting;

Overwegende dat elk onjuist en/of overbodig gebruik van verlichting aanleiding kan geven tot lichthinder en lichtvervuiling; dat lichthinder in artikel 1.1.2 van titel II van het VLAREM gedefinieerd wordt als: 'hinder ten gevolge van kunstlicht'; dat het licht van de skytracers rechtstreeks de hemel in gestuurd wordt en integraal verloren gaat; dat het gebruik van skytracers een overbodig gebruik is van verlichting en bijgevolg aanleiding geeft tot lichthinder;

Overwegende dat lichthinder een gevoel van onbehagen, regelrechte verblinding of verstoring van avondlijke en nachtelijke activiteiten van mens en dier kan veroorzaken;

Overwegende dat de buurt rondom het Sportpaleis reeds een zwaar belaste buurt is; dat het bijgevolg niet aangewezen is om deze buurt nog meer te belasten;

Overwegende dat artikel 4.6.0.1 van titel II van het VLAREM stelt dat de exploitant de nodige maatregelen moet treffen om lichthinder te voorkomen; dat door skytracers te plaatsen, ook al zou het slechts 3 keer per jaar gebeuren, er aan dit artikel niet voldaan wordt;

Overwegende dat volgens artikel 15, §1, 4°, het koninklijk besluit van 15 september 1994 tot vaststelling van de vliegverkeerregele de projectie van laserstralen in het Belgisch luchtruim onderworpen is aan de toestemming van de minister belast met het bestuur van de luchtvaart of van de Directeur-generaal van het Bestuur van de Luchtvaart;

Overwegende dat na contact met het Directoraat-generaal van de Luchtvaart er geen kennis is van een toelating inzake de skytracers bij het Sportpaleis; dat bijgevolg niet gegarandeerd kan worden dat de skytracers geen hinder veroorzaken voor de luchthaven van Deurne;

Overwegende dat gelet op het bovenstaande de afwijkingsaanvraag voor het plaatsen van een skytracers geweigerd moet worden;

Overwegende dat de maatregelen die door de exploitant worden voorgesteld voor de evacuatie via andere lokalen, de breedte van de evacuatiewegen, de doorgang tussen de rijen zitplaatsen en de opstelling van de evacuatietrappen, gelijkwaardige waarborgen bieden voor de bescherming van mens en milieu als de bepalingen waarvan gevraagd wordt te mogen afwijken; dat er bijgevolg aanleiding toe bestaat de afwijkingsaanvraag in te willigen;

Overwegende dat de maatregelen die door de exploitant worden voorgesteld voor het gebruik van de skytracers, geen gelijkwaardige waarborgen bieden voor de bescherming van mens en milieu als de bepaling waarvan gevraagd wordt te mogen afwijken; dat er bijgevolg aanleiding toe bestaat de afwijkingsaanvraag niet in te willigen".

De exploitant dient de volgende voorwaarden na te leven :

"Voor het Sportpaleis:

- 1° de zaal wordt brandwerend gescheiden van de evacuatiewegen en de foyers;
- 2° de foyers zijn voorzien van een rook- en warmteafvoerinstallatie en moeten gedeeltelijk (de vaste stands) gesprinklerd worden;
- 3° in de foyers worden in de kortste vluchtrichting vrije doorgangen gerealiseerd, minstens gelijk aan de breedte van de uitgangen (met een minimumbreedte van 80 cm); deze doorgangen worden duidelijk aangeduid op de vloerbekleding; deze markeringen op de vloerbekleding zijn fosforiserend (oplichten in het donker); binnen deze doorgangen bevinden zich geen obstakels; het aantal mobiele stands wordt tot een minimum beperkt waarbij deze zo worden opgesteld dat de doorgangen niet belemmerd worden, noch de nuttige breedte van de uitgangen en de wegen die er naartoe leiden, wordt verminderd;
- 4° de materialen, die voor de bekleding van de wanden in de foyers gebruikt worden, voldoen aan de vereisten voor evacuatiewegen zoals omschreven in bijlage 5 van het KB van 7 juli 1994;
- 5° bij de inrichting van de foyers wordt meubilair met een groot maximaal warmtevermogen vermeden;
- 6° zetels hebben een vlamvertragende bekleding;
- 7° volgende materialen zijn steeds verboden in de foyers:
 - opslag van goederen of meubilair;
 - droge planten;
 - naaldbomen en eucalyptusbomen;
 - tuinmeubelen in riet, polyvinylchloride of polyethyleen;
 - isolatiemateriaal in geëxpandeerde kunststof;
 - televisietoestellen met kast in niet vlamvertragende kunststof;
- 8° de vuilnisbakken worden op regelmatige tijdstippen, minimum dagelijks, geledigd zodat de hoeveelheid afval in de foyers beperkt blijft;
- 9° in de foyers worden geen kapstokken voorzien, maar een vestiaire in een afzonderlijk compartiment;
- 10° voor de evacuatie van het middenplein zijn er minstens 7 evacuatiewegen aanwezig;
- 11° de hellingen van de 6 stijgende evacuatiewegen van het middenplein hebben de volgende maximale stijgpercentages en minimale breedtes (effectief benut):
 - H1 (podium kant Antwerpen): 13% - 525 cm;
 - H2 (podium kant Merksem): 11,5% - 250 cm;
 - H3 (brede helling kant Merksem): 15% - 1.000 cm;
 - H4 (voorkant kant Merksem): 15% - 380 cm;
 - H5 (centrale helling): 10% - 400 cm;
 - H6 (voorkant kant Antwerpen): 15% - 514 cm;
- 12° de helling van de dalende evacuatieweg (naar de tunnel) van het middenplein heeft een maximaal hellingspercentage van 15,8%;
- 13° vanaf de branddeuren is de tunnel ter evacuatie van het middenplein in beton uitgevoerd;
- 14° de brandveilige zone tussen de branddeuren en de stijgende trappen is

- minstens gelijk aan de helft van de oppervlakte van het voor het publiek beschikbare gedeelte van het middenplein;
- 15° voor de evacuatie van de personen op niveau -1 en niveau 0 zijn er voldoende evacuatiemogelijkheden voor de som van de 2 niveaus;
 - 16° de totale vluchtcapaciteit is groter dan het aantal aanwezige personen;
 - 17° de evacuatie verloopt rechtdoor;
 - 18° de hellingen worden uitgevoerd in beton met antislipafwerking;
 - 19° in het Sportpaleis hebben de doorgangen tussen de rijen zitplaatsen op de nieuwe tribunes en het vernieuwde balkon een minimale breedte van 36 cm;
 - 20° het Sportpaleis is uitgerust met een rook- en warmteafvoerinstallatie met sturing via een branddetectie-installatie conform NBN-S-21-100;
 - 21° de kuipstoelen van het Sportpaleis hebben een brandattest M2 (low flammability);
 - 22° de buitentrappen ter evacuatie van het Sportpaleis worden alleen gebruikt voor een eventuele evacuatie; de trappen hebben een hellingshoek van maximaal 37°, een aantrede van 27 cm met een oversteek van 3 cm en een optrede van 18 cm;
 - 23° er is een interventieplan aanwezig;
 - 24° er is een waarschuwingssysteem aanwezig in het Sportpaleis;
- Voor de Lotto Arena
- 1° in de Lotto Arena hebben de doorgangen tussen de rijen zitplaatsen op de tribunes een minimale breedte van 36 cm;
 - 2° de Lotto Arena is uitgerust met een rook- en warmteafvoerinstallatie met sturing via een branddetectie-installatie conform NBN-S-21-100;
 - 3° de kuipstoelen van de Lotto Arena hebben een brandattest M2 (low flammability);
 - 4° er is een interventieplan;
 - 5° er is een waarschuwingssysteem aanwezig in de Lotto Arena".

3.5. Op 21 maart 2013 wordt de milieuvergunning voor het verder exploiteren van het kwestieuze evenementencomplex door de deputatie van de provincie Antwerpen verleend voor een termijn eindigend op 21 maart 2033. Artikel 1, § 2, van deze beslissing luidt als volgt:

"§ 2 De lopende vergunningen worden opgeheven vanaf (de) datum van realisatie van de veranderingen (niet van toepassing op de door de Vlaamse Minister verleende afwijkingen)".

IV. Ontvankelijkheid van het beroep

Excepties

4. De verwerende partij werpt op dat de verzoekende partijen niet beschikken over het in rechte vereiste belang, eendeels omdat het bestreden besluit geen nadeel teweegbrengt aangezien het "betrekking heeft op technische afwijkingen van bepaalde artikelen uit VLAREM II (evacuatie en skytracers)", en anderdeels omdat een gebeurlijke vernietiging de verzoekende partijen geen enkel voordeel kan opleveren, "gezien het voordeel waarop verzoekende partijen zich beroepen het beperken van de mobiliteitshinder is" en "deze technische voorschriften" geen enkel verband houden met enige verkeershinder.

5. De tussenkomenende partij voegt daaraan toe dat de verzoekende partijen zich ter staving van hun belang beroepen op de hinder die zij nu reeds ondergaan tengevolge van de exploitatie van het Sportpaleis en die zou toenemen door de "impliciete" capaciteitsuitbreiding die met de bestreden beslissing zou worden toegestaan. Zij geven volgens de tussenkomenende partij daarmee blijk van een verkeerd begrip van de bestreden beslissing, die zich beperkt tot een toelating tot afwijking van constructietechnische voorschriften opgenomen in Vlarem II. De afwijkingsbeslissing doet volgens haar geen enkele afbreuk aan de capaciteitsuitbreiding die wel degelijk is opgenomen in de nieuwe milieuvergunning van 21 maart 2013. De mobiliteitskwestie en de draagkracht van de inrichting zijn volgens de tussenkomenende partij slechts aan de orde in zaak A. 201.151/VII-38.170. Voorts stelt zij in een uitgebreid betoog, waarin onder meer wordt gealludeerd op de "verzuurde relatie" met de exploitanten van het Sportpaleis, dat de verzoekende partijen niet aannemelijk maken dat zij daadwerkelijk rechtstreeks worden gehinderd in hun bedrijfsvoering ten gevolge van de activiteiten in het Sportpaleis.

6. In hun memorie van wederantwoord benadrukken de verzoekende partijen dat de minister de maximale capaciteit van het Sportpaleis

impliciet heeft vastgesteld door in het beschikkend gedeelte van de bestreden beslissing het aantal aanwezige personen in het Sportpaleis te koppelen aan de totale vluchtcapaciteit en dit als voorwaarde op te leggen bij de afwijking. Zij merken voorts op dat de milieuvergunning van 21 maart 2013 middels een administratieve beroepsprocedure wordt aangevochten en dat zij, "in de mate dat deze milieuvergunning sneuvelt, (...) er alle belang bij (hebben) om te vermijden dat de bestreden beslissing, waarin sprake is van 23.896 bezoekers, overleeft".

7. In hun laatste memorie trachten de verzoekende partijen, als antwoord op een vraag hieromtrent in het auditoraatsverslag, duidelijkheid te verschaffen over het belang van de tweede verzoekende partij, in het licht van de bewering van de tussenkommende partij als zou de tweede verzoekende partij niet langer actief zijn op het betrokken terrein in de omgeving van het Sportpaleis. Zij wijzen er tevens op dat de waarde van de terreinen waarvan de tweede verzoekende partij eigenaar is, in een grote mate wordt bepaald door de toegankelijkheid ervan. Daarnaast betogen zij dat de bedrijfsactiviteiten momenteel op een minimaal niveau verlopen, in afwachting van duidelijkheid over de verbreding van het Albertkanaal.

8. De verwerende partij voegt in de laatste memorie toe dat de waardedaling van de grond niet wordt aangetoond, en dat blijkt "dat er op heden niet meer geëxploiteerd wordt", zodat de tweede verzoekende partij niet langer belang heeft bij de vernietiging van de bestreden beslissing.

Beoordeling

9. De verzoekende partijen, die eigenaar dan wel gebruiker zijn van aanpalende percelen, hebben belang bij het bestrijden van een bestuurshandeling die strekt tot het vaststellen van de afwijkende milieuvoorwaarden waaronder de exploitatie van een vergunningsplichtige inrichting mag plaatsvinden. Alleen al doordat de bestreden beslissing het mogelijk maakt dat bij de hernieuwing van de milieuvergunning een hoger aantal toeschouwers toegelaten kan worden op de

terreinen van de Sportpaleissite, in de diverse onderdelen van deze milieutechnische eenheid, dient deze beslissing te worden beschouwd als de noodzakelijke voorwaarde voor een geplande uitbreiding van de activiteiten met alle negatieve gevolgen vandien voor de bedrijfsvoering van de verzoekende partijen.

De tweede verzoekende partij stelt dat zij, gedwongen door een geplande verbreding van het Albertkanaal en het mogelijk verlies van een belangrijk deel van de loskade, haar activiteiten op een "zeer laag pitje" heeft gezet maar dat deze "op elk moment hervat (kunnen) worden". De verwerende noch de tussenkomenende partij tonen aan dat de activiteiten volledig en definitief werden stopgezet. Bijgevolg staat niet vast dat de tweede verzoekende partij geen belang heeft bij de gevorderde nietigverklaring.

De excepties worden verworpen.

V. Onderzoek van de middelen

A. Eerste middel

Standpunt van de partijen

10. Als eerste middel roepen de verzoekende partijen de schending in van artikel 159 van de Grondwet en van de materiële motiveringsplicht en de zorgvuldigheidsplicht als algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

Onder verwijzing naar de conclusies van het auditorsverslag in zaak A. 201.151/VII-38.170, gericht tegen het ministerieel besluit van 25 mei 2011, betogen de verzoekende partijen dat dit besluit "door een zodanig grove en manifeste onregelmatigheid is aangetast dat het als een onbestaande rechtshandeling dient te worden beschouwd", dat inzonderheid de verhoging van het toegelaten bezoekersaantal van 18.400 naar 23.359 personen onbestaand is en

dat de verwerende partij derhalve bij de beoordeling van de tweede afwijkingsaanvraag ertoe gehouden was om rekening te houden met slechts 18.400 personen. Van een zorgvuldige overheid mag volgens de verzoekende partijen worden verwacht dat zij een in een auditorsverslag onregelmatig bevonden administratieve rechtshandeling tijdig uit het rechtsverkeer haalt, minstens dat zij er geen rekening mee houdt bij het nemen van andere beslissingen.

11. De verwerende partij antwoordt dat zij bij het nemen van de bestreden beslissing niet alleen rekening heeft gehouden met het besluit van 25 mei 2011.

12. De tussenkomen partij stelt dat het bestreden besluit niet steunt op het besluit van 25 mei 2011, dat de onwettigheid van dat laatste besluit niet vaststaat, en dat het standpunt van de auditeur inzake het besluit van 25 mei 2011 niet kan worden "doorgetrokken" tot de bestreden beslissing.

13. In hun memorie van wederantwoord dupliceren de verzoekende partijen dat het in de beslissing van 25 mei 2011 niet gaat om het louter berekenen van de vluchtequivalenten, maar wel om het bepalen van de maximale capaciteit van de zaal, weliswaar rekening houdend met die vluchtequivalenten.

14. In hun laatste memorie doen de verzoekende partijen gelden dat de Raad van State nog geen uitspraak heeft gedaan over de wettigheid van het ministerieel besluit van 25 mei 2011, zodat de theorie van de onbestaande rechtshandeling nog steeds aan de orde is. Het feit dat de verwerende partij de thans bestreden beslissing heeft gebaseerd op de afwijkingsbeslissing van 25 mei 2011, leidt volgens hen tot de onwettigheid ervan.

15. De verwerende partij wijst er in haar laatste memorie op dat het door de verzoekende partijen aangehaalde auditorsverslag niet werd gevolgd in het arrest van de Raad van State nr. 224.142 van 27 juni 2013, zodat enkel het argument overblijft van een vermeend onbestaande rechtshandeling, hetgeen

onvoldoende is om te spreken van een manifeste onwettigheid.

16. De tussenkomenende partij leidt in haar laatste memorie uit het feit dat de in de bestreden beslissing opgelegde voorwaarde zich enkel uitspreekt over mogelijke aantallen in functie van de hernieuwde evacuatiesituatie, af dat de verzoekende partijen, "gelet op de werkelijke inhoud (...) zelfs geen belang (hebben) bij huidig middel".

Beoordeling

17. Het feit dat de Raad van State inmiddels bij tussenarrest nr. 224.142 van 27 juni 2013 het eerste middel in zaak A. 201.151/VII-38.170 ongegrond heeft bevonden, kan bezwaarlijk tot de conclusie leiden dat de beslissing van 25 mei 2011 door een dergelijk grove onwettigheid is aangetast dat ze voor onbestaand dient te worden gehouden. Evenmin wordt aangenomen dat de zorgvuldigheidsplicht de verwerende partij ertoe had moeten aanzetten de beslissing van 25 mei 2011 in te trekken na de kennisgeving van het auditoraatsverslag.

Het eerste middel is ongegrond.

B. Tweede middel

Standpunt van de partijen

18. In het tweede middel voeren de verzoekende partijen de schending aan van artikel 45, § 1, en § 4, van het besluit van de Vlaamse regering van 6 februari 1991 houdende vaststelling van het Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning (hierna : Vlarem I), "van artikel 1.2.2.1 en 1.2.2. van Vlarem II", van de formele motiveringsplicht en van de materiële motiveringsplicht en het zorgvuldigheidsbeginsel als algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

Zij betogen dat de bestreden beslissing voor de tussenkomende partij minstens impliciet de toelating inhoudt om het bezoekersaantal op te trekken van 18.400 naar 23.359 personen, en dat deze afwijking wordt verleend met miskenning van het procedurevoorschrift vervat in artikel 1.2.2.1 van Vlarem II. De verhoging van het bezoekersaantal kan volgens hen enkel worden verleend overeenkomstig artikel 45 van Vlarem I. Hierdoor zou de plicht tot het organiseren van een openbaar onderzoek en de adviesverplichting van diverse bevoegde overheden worden omzeild, en tevens de mogelijkheid om een schorsend administratief beroep in te dienen bij de Vlaamse minister.

19. De verwerende partij stelt daar tegenover dat de feitelijke en juridische toestand zoals beoordeeld in het ministerieel besluit van 26 augustus 1999 niet meer in aanmerking kan worden genomen, zodat de verzoekende partijen van een verkeerd beoordelingskader vertrekken. Aangezien de bestreden beslissing geen oordeel velt omtrent het aantal vergunde toeschouwers dat aanwezig mag zijn op evenementen georganiseerd door de tussenkomende partij, hoefde artikel 45 van Vlarem I volgens haar niet te worden gevolgd.

20. De tussenkomende partij stelt in de eerste plaats dat de verzoekende partijen geen belang hebben bij het middel. Zij argumenteert in dat verband dat in de bestreden beslissing geen uitspraak wordt gedaan over de bezoekersaantallen en dat niet valt in te zien "op welke wijze verzoekende partijen negatief zouden kunnen worden getroffen door een verwijzing naar de verhoging van het aantal vluchtequivalenten, die dan bovendien overcapacitair wordt ten aanzien van de mogelijke fysische aanwezigheid van personen in het gebouw". De verzoekende partijen dienen volgens de tussenkomende partij "hun pijlen te richten op de vergunning van 21 maart 2013 en waarin het bezoekersaantal wel is onderzocht".

Ten gronde stelt de tussenkomende partij dat de verhoging van het bezoekersaantal niet het voorwerp is van de aanvraag in kwestie, zodat zij ook

onmogelijk een andere procedure had kunnen volgen dan die van artikel 1.2.2.1 van Vlarem II. Ook de beoordeling van hinderaspecten, zoals het mobiliteitsvraagstuk, is volgens de tussenkommende partij in het kader van de thans bestreden beslissing niet aan de orde.

Beoordeling

21. De verleende afwijkingen - artikel 1, § 1, van het bestreden besluit - noch de eraan gekoppelde voorwaarden - artikel 3 van het bestreden besluit - houden een definitieve beschikking in over de toegelaten toeschouwersaantallen binnen de diverse entiteiten van de milieutechnische eenheid, gevormd door het Sportpaleis, de Lotto Arena en het Hospitality center. De kritiek van de verzoekende partijen mist derhalve feitelijke grondslag.

Het middel is ongegrond.

C. Derde middel

Standpunt van de partijen

22. Het derde middel wordt afgeleid uit de schending van artikel 4.1.7 van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid (hierna : milieubeleidsdecreet), van artikel 2, § 1, en rubriek 10 en 13 van bijlage II van het besluit van de Vlaamse regering van 10 december 2004 houdende vaststelling van de categorieën van projecten onderworpen aan milieueffectrapportage (hierna : besluit van de Vlaamse regering van 10 december 2004), van de formele en de materiële motiveringsplicht en van het zorgvuldigheidsbeginsel.

De verzoekende partijen stellen dat de aanvraag tot wijziging van de milieuvoorwaarden had dienen vergezeld te zijn van een milieueffectenrapport (hierna : MER), omdat een bestaand project substantieel

wordt uitgebreid, met alle nadelige gevolgen voor het milieu op het vlak van de mobiliteit en de toegankelijkheid van de omliggende industrieterreinen en bedrijven. Het bestreden besluit had volgens de verzoekende partijen moeten uitleggen waarom, rekening houdend met de actuele door een gerechtsdeurwaarder vastgestelde onaanvaardbare verkeerschaos, er 5.000 extra bezoekers voor het Sportpaleis kunnen worden vergund, zonder dat er, in het licht van de in het middel aangehaalde bepalingen en beginselen, een MER diende te worden opgemaakt waarin de effecten van de verhoging van het bezoekersaantal diende te worden geëvalueerd. Dit geldt volgens hen des te meer "nu de exploitant tijdens een officiële bespreking, in aanwezigheid van verzoekende partijen, van de buurtbewoners en van de stad Antwerpen, heeft verklaard niet van plan te zijn enige extra maatregel ter mildering van de bijkomende parkeers- en mobiliteitshinder te nemen".

23. Volgens de verwerende partij is er geen sprake van een verandering of wijziging van een reeds verleende milieuvergunning, maar louter van een afwijking op enkele voorwaarden van Vlarem II.

24. De tussenkomenende partij herhaalt dat het bestreden besluit geen capaciteitsverhoging toelaat, maar enkel betrekking heeft op een aantal constructietechnische afwijkingen binnen het gebouw van het Sportpaleis. Bovendien, zo vervolgt zij, vallen afwijkingsaanvragen niet onder de MER-plicht, aangezien artikel 4.3.1 van het milieubeleidsdecreet enkel betrekking heeft op vergunningen.

Beoordeling

25. Net zoals het tweede middel gaat ook dit middel uit van de foutieve veronderstelling dat de verwerende partij vergunning heeft verleend voor de verhoging van de capaciteit van het evenementencomplex.

Het derde middel is ongegrond.

D. Vierde middel

Standpunt van de partijen

26. In een vierde middel wordt de schending aangevoerd van artikel 4.1.7 van het milieubeleidsdecreet, van artikel 2, § 1, en rubriek 10 en 13 van bijlage II van het besluit van de Vlaamse regering van 10 december 2004, van de formele en de materiële motiveringsplicht en van het zorgvuldigheidsbeginsel.

Het middel komt er in essentie op neer dat, anticiperend op het gebeurlijke argument van de verwerende partij als zou zij van oordeel zijn geweest "dat zij het MER-rapport van 2005 betreffende de bouw van de Topsportthal ten behoeve van de verhoging van het bezoekersaantal van het Sportpaleis zou kunnen recycleren", de verzoekende partijen wijzen op de "gewijzigde omstandigheden in het kader van het Oosterweeldossier met belangrijke, ingrijpende gevolgen voor het knooppunt ter hoogte van het Sportpaleis", die er toe leiden dat een "zeven jaar oud openbaar onderzoek" niet kan "worden gerecycleerd ter verantwoording van het verder opdrijven van het bezoekersaantal".

27. De verwerende partij stelt dat het middel hypothetisch is, voor het geval zij zich zou beroepen op het MER van 2005 als verweer tegen het vorige middel, hetgeen niet het geval is.

28. Het betoog van de tussenkomenende partij sluit hier in essentie bij aan.

Beoordeling

29. Uit de ongegrondheid van het derde middel volgt dat ook onderhavig middel ongegrond is.

E. Vijfde middel

Standpunt van de partijen

30. In het vijfde middel roepen de verzoekende partijen de schending in van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen (hierna : motiveringswet), en van de materiële motiveringsplicht en het zorgvuldigheidsbeginsel als algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

Zij verwijzen onder meer naar e-mailverkeer en briefwisseling met de stad Antwerpen over de verhoging van het bezoekersaantal en leiden daaruit af dat de verwerende partij had moeten motiveren waarom er toch een verhoging van het bezoekersaantal kon worden vergund zonder een voorafgaand MER of zelfs maar een mobiliteitsstudie.

31. Volgens de verwerende partij betreft de bestreden beslissing een afwijking van de meergenoemde bepalingen van Vlarem II en zijn die bepalingen op geen enkele wijze van invloed op de verkeerssituatie.

32. De tussenkomenende partij beklemtoont dat het veeleer een daad van behoorlijk bestuur is dat van de zijde van de overheid niet wordt ingegaan op tal van irrelevante argumenten. De verwerende partij heeft volgens haar duidelijk gesteld dat er geen sprake was van een capaciteitstoename zodat de argumenten van de verzoekende partijen hiermee voldoende waren weerlegd, hetgeen a fortiori geldt voor de huidige afwijkingsbeslissing waarin van maximale bezoekersaantallen zelfs geen sprake meer is, behoudens dan voor de beoordeling

van de noodzakelijke vluchtequivalenten met het oog op het toestaan van technische afwijkingen.

33. De verzoekende partijen dupliceren in hun memorie van wederantwoord dat het feit dat de capaciteitsverhoging pas zou zijn aangevraagd in het kader van de hernieuwing van de milieuvergunning, geen afbreuk doet aan de vaststelling dat de minister met het bestreden besluit een maximale capaciteit van 23.896 bezoekers heeft vergund, hetgeen volgens het MER dat werd opgesteld naar aanleiding van de hervergunning zal leiden tot een verkeershinder met een verzadigingsgraad aan afrit R1 en R10 van de Noordersingel met respectievelijk 290 % en 260 %.

Beoordeling

34. Opnieuw wordt vastgesteld dat het voorwerp van de bestreden beslissing niet bestaat uit een verhoging van de capaciteit van het evenementencomplex.

Het vijfde middel is ongegrond.

BESLISSING

1. De Raad van State verwerpt het beroep.

2. De verzoekende partijen worden verwezen in de kosten van het beroep tot nietigverklaring, begroot op 525 euro, elk voor een derde.

De tussenkommende partij wordt verwezen in de kosten van de tussenkomst, begroot op 125 euro.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van acht mei tweeduizend veertien, door de Raad van State, VIIe kamer, samengesteld uit:

Luc Hellin,	kamervoorzitter,
Eric Brewaeys,	staatsraad,
Peter Sourbron,	staatsraad,
bijgestaan door	
Elisabeth Impens,	griffier.

De griffier

De voorzitter

Elisabeth Impens

Luc Hellin